

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/51/2024
Identifikačné číslo spisu:	3122203995
Dátum vydania rozhodnutia:	26.08.2025
Meno a priezvisko:	Mgr. Peter Melicher
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:3122203995.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne K. R. F., narodenej XX. W. XXXX, M., K. I. XXX/XX, zastúpenej advokátkou JUDr. Monikou Lackovičovou, so sídlom Drietoma 792, proti žalovanej Y. R., narodenej XX. Y. XXXX, M., Y. XXX/XX, zastúpenej advokátkou Mgr. Xéniou Tobolkovou Jarošovou, so sídlom Trenčín, Kukučínova 483/35, o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva, vedenom na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. NM-4C/34/2022, o dovolaní žalobkyne proti uzneseniu Krajského súdu v Trenčíne z 28. septembra 2023 sp. zn. 17Co/29/2023-131, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Trenčíne z 28. septembra 2023 sp. zn. 17Co/29/2023-131 z r u š u j e a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. (Pôvodne) Okresný súd Nové mesto nad Váhom (ďalej len „súd prvej inštancie“) uznesením zo 14. decembra 2022 č.k. 4C/34/2022- 64 konanie zastavil (výrok I.) z dôvodu späťvzatia žaloby a žalobkyni priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % voči žalovanej (výrok II.). V dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol, že k späťvzatiu žaloby došlo v dôsledku mimosúdnej dohody, ktorou sa žalobkyňa úspešne domohla toho, čo bolo predmetom konania. Preto o trovách konania rozhodol podľa § 256 ods. 1 CSP.

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej uznesením z 28. septembra 2023 sp. zn. 17Co/29/2023-131 v napadnutej časti, t.j. vo výroku II. uznesenie súdu prvej inštancie zmenil tak, že žiadna zo strán sporu nemá nárok na náhradu trov konania. Žalovanej priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči žalobkyni v rozsahu 100 %. Svoje rozhodnutie zdôvodnil nasledovne: „V prípade dôvodu späťvzatia spočívajúceho v mimosúdnej dohode, či v rokovaní o nej, nie je dôvodné zaviazat' niektorú stranu sporu k náhrade trov konania, pretože podiel na dohode, ako faktickom dôvode zastavenia konania, majú z povahy dohody obe strany sporu. Svoje náklady spojené s konaním môžu zohľadniť pri dojednávani dohody. Napokon aj podľa predchádzajúcej právnej úpravy OSP sa v prípade súdneho zmieru ako osobitnej formy dohody strán sporu uplatňovalo pravidlo, že žiadna zo strán sporu nemá právo na náhradu trov konania, pokiaľ sa nedohodnú inak.“ O trovách

odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 2 a § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu žalobkyňa (ďalej aj „dovolatelka“) podala dovolanie. Jeho prípustnosť odôvodňovala ustanovením § 420 písm. f) CSP majú za to, že ide o protizákonné rozhodnutie v rozpore s účelom úpravy náhrady trov konania, samotný výrok je nezákonný a bez náležitého odôvodnenia. V tejto súvislosti poukázala na odvoláciu námietku žalovanej, ktorá poukazovala na potrebu použitia § 257 CSP. Žalobkyňa v dovolaní uviedla, že strane, ktorá zastavenie konania nezapríčinila (nakolko so žalovanou uzavrela dohodu, ktorá bola predmetom žalobného petitu), nemožno priznať náhradu trov konania podľa tohto výnimočného ustanovenia. Priamo z textu ustanovenia vyplýva, že súd by mal podľa neho rozhodovať iba vo výnimočných prípadoch. V nadväznosti na ust. § 257 CSP formulácia vo zmeňujúcom výroku, nemá oporu v CSP.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu ho považovala za správne a spravodlivé.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“, resp. „najvyšší súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v zákonom stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je dôvodné.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolaateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

7. Žalobkyňa dovolaním napadla rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým rozhodol o odvolaní proti výroku o náhrade trov konania, pričom vymedzila dovolací dôvod ustanovením § 420 písm. f) CSP, dovolací súd sa preto najskôr aj zaoberal otázkou prípustnosti podaného dovolania.

8. V tejto súvislosti dovolací súd poukazuje na rozhodnutie dovolacieho súdu v uznesení Veľkého senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. septembra 2021 sp. zn. 1VObd/2/2021: „Rozhodnutím, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí pre účely posudzovania vád zmätočnosti v zmysle § 420 CSP, je aj rozhodnutie, ktorým odvolací súd rozhodol s konečnou platnosťou o odvolaní proti výroku o náhrade trov konania“. Obdobne aj vo viacerých svojich rozhodnutiach Najvyšší súd Slovenskej republiky konštatoval prípustnosť dovolania vo výroku o trovách konania z dôvodu zmätočnosti vyplývajúcu z § 420 písm. f) CSP (napr. 1Cdo/157/2023, 1Cdo/54/2023, 1Cdo/5/2024, 8Cdo/266/2019, 4Cdo/69/2022, 2Cdo/89/2020 a iné).

9. Žalobkyňa vyvodzuje prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, a v tejto súvislosti poukazuje na nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu, rozporné s ust. § 257 CSP a namieta nezákonnú formuláciu zmeňujúceho výroku rozhodnutia.

10. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany

sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

11. Princípu práva na spravodlivý proces zodpovedá právo strany sporu, resp. účastníka konania na určitú kvalitu súdneho rozhodnutia a povinnosť súdu svoje rozhodnutie riadne odôvodniť.

12. Podľa § 387 ods. 3 veta druhá CSP odvolací súd sa musí v odôvodnení vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní.

13. Dovolací súd uvádza, že aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. Súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je právo strany sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany prednesené na súde prvej inštancie i v podanom odvolaní (§ 387 ods. 3 CSP). Dodržiavanie povinnosti odôvodniť rozhodnutie má zaručiť transparentnosť a kontrolovateľnosť rozhodnutí súdov, a tak vylúčiť svojvoľu v tomto procese. V právnom štáte by nemali vzniknúť pochybnosti, či sa súd s určitou, druhou stranou výslovne prezentovanou otázkou zaoberal, či nie; odpoveď by mala byť zrejmá z odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Rovnako podľa judikatury Európskeho súdu pre ľudské práva platí, že judikatúra síce nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia; ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija proti Španielsku z 09. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani proti Španielsku z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis proti Grécku z 29. mája 1997, Higgins proti Francúzsku z 19. februára 1998).

14. Podľa § 256 ods. 1 CSP ak strana procesne zavinila zastavenie konania, súd prizná náhradu trov konania protistrane.

15. Podľa § 257 CSP výnimočne súd neprizná náhradu trov konania, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa.

16. Z rozhodnutia odvolacieho súdu vyplýva, že dôvodom zastavenia konania je späťvzatie žaloby, v nadväznosti na uzatvorenie mimosúdnej dohody (dohody o urovnaní) žalobkyne so žalovanou. Odvolací súd v súvislosti so zavinením pri zastavení konania uviedol, že z povahy mimosúdnej dohody vyplýva, že podiel na dohode a teda aj na zastavení konania majú rovnaký obe strany sporu (žalobkyňa aj žalovaná). Ďalej uviedol, že svoje náklady spojené s konaním si môžu zohľadniť pri dojednaní dohody.

17. Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze sp. zn. II. ÚS 157/2019 z 20. februára 2020 konštatoval, že § 256 ods. 1 CSP modifikuje v otázke náhrady trov konania všeobecnú zásadu úspechu vo veci zásadou procesnej zodpovednosti za zavinenie zastavenia konania. Trovy konania je teda povinná nahradiť tá zo strán, ktorá procesne zavinila zastavenie konania. Pojem procesné zavinenie, použitý ustanovením § 256 CSP, sa tak posudzuje výlučne z procesného hľadiska. Ide o inštitút procesného práva a rozhodujúcimi skutočnosťami pre posúdenie uvedenej zodpovednosti za zavinenie sú skutočnosti, ktoré vznikli po začatí konania. Štandardným prípadom zastavenia konania je zastavenie konania z dôvodu späťvzatia žaloby, tak ako tomu bolo aj v prípade sťažovateľky. V zmysle ustálenej judikatury všeobecných súdov interpretujúcej aplikáciu dotknutej zásady zodpovednosti za zavinenie v situáciách, aká nastala aj v posudzovanom prípade sťažovateľky, zásadne platí, že pokiaľ navrhovateľ zoberie svoj návrh späť, zastavenie konania zavinil a je preto povinný uhradiť odporcovi trovy konania (napr. najvyšší súd, sp. zn. 5MCdo/12/2008), iba žeby bolo preukázané, že späťvzatie žaloby bolo odôvodnené neskorším správaním žalovaného, ktorý sa celkom či v relevantnom rozsahu zachoval v zmysle žalobnej požiadavky (napr. Najvyšší súd Slovenskej republiky, sp. zn. 7MCdo/4/2010).

18. Najvyšší súd v uznesení z 26. októbra 2023 sp. zn. 6Cdo/85/2023 konštatoval, že „kritérium procesného zavinenia sa posudzuje z objektívneho hľadiska, a to vo vzťahu medzi tým, čo žalujúca strana v konaní požadovala, resp. akého výsledku sa domáhala a skutočnosťou, pre ktorú žalujúca strana neskôr vzala žalobu späť s tým, že konanie bolo zastavené. Termín „zavinenia“ nemožno interpretovať v doslovnom jazykovom zmysle, ale vo vzťahu k príčinnej súvislosti, v ktorom príčinou je prejav vôle spočívajúci v späťvzatí žaloby.“ Obdobný záver prijal najvyšší súd aj v uznesení zo 4. decembra 2024 sp. zn. 8Cdo/12/2023, kde uviedol, že „zmyslom využitia zásady zavinenia je sankčná náhrada trov konania, ktoré by pri jeho riadnom priebehu vznikli, uložená rozhodnutím súdu tomu, kto ich vznik zaviniť. Kritérium procesného zavinenia sa posudzuje z objektívneho hľadiska, a to vo vzťahu medzi tým, čo žalujúca strana v konaní požadovala, resp. akého výsledku sa domáhala a skutočnosťou, pre ktorú žalujúca strana neskôr vzala žalobu späť s tým, že konanie bolo zastavené. Pojem „zavinenie“ nemožno interpretovať v doslovnom jazykovom zmysle, ale vo vzťahu príčinnej súvislosti, v ktorom príčinou je prejav vôle spočívajúci v späťvzatí žaloby.“

19. Z ustálených záverov konštantnej judikatúry teda vyplýva, že predpokladom pre právny záver konajúceho súdu o zavinení zastavenia konania pri späťvzatí žaloby druhou stranou (teda žalovaným) je skutkový stav predstavujúci situáciu, keď po začatí sporu žalovaný splní (žalobou tvrdenu) povinnosť, uzná tým dôvodnosť podanej žaloby (z procesného hľadiska), a vyvolá tým na strane žalobcu nevyhnutnosť späťvzatia podanej žaloby ešte pred vydaním samotného meritórneho rozhodnutia. Inými slovami, ide o situáciu, v ktorej po začatí konania ešte pred meritórnym rozhodnutím súdu o dôvodnosti podanej žaloby žalovaný koná v súlade s názorom žalobcu (vyjadreným v žalobe) a svojím konaním potvrdí existenciu žalovanej povinnosti jej dobrovoľným splnením (napr. Ústavný súd Českej republiky, sp. zn. I. ÚS 2899/2010 z 8. marca 2011). Aj z výslovného znenia § 256 ods. 1 CSP vyplýva, že súd náhradu trov konania prizná tej strane, ktorá zastavenie konania nezavinila. Zavinenie zastavenia konania sa posudzuje z procesného hľadiska, nie z hmotnoprávneho, preto by súd nemal prihliadať na hmotnoprávny úkon (mimosúdnu dohodu) a jej znenie. Uvedená norma ustanovuje jednoznačný príkaz súdu, nie možnosť, priznať trovy, a teda aj v prípade, ak z mimosúdnej dohody napr. vyplýva, že trovy už boli niekto z strán uhradené ešte pred zastavením konania, alebo že nie sú súčasťou dohody alebo že si trovy nebude uplatňovať žiadna zo strán.

19.1. Výnimku z pravidla priznávania náhrady trov konania uvádza ustanovenie § 257 CSP, pričom táto výnimka je naviazaná na všeobecne vymedzené kritérium - dôvody hodné osobitného zreteľa (pri potrebe skúmať najmä majetkové, sociálne, osobné a ďalšie pomery strán, ako aj dopad povinnosti nahradiť trovy konania na povinnú stranu). „(...) normu nemožno interpretovať tak, že je aplikovateľná kedykoľvek a bez zreteľa na základné zásady rozhodovania o trovách konania. Strane, ktorá mala vo veci úspech, nemožno nepriznať náhradu trov podľa výnimočného ustanovenia len na základe všeobecného záveru hodnotiaceho dopad rozhodnutia o určitom druhu nárokov.“ [ŠTEVČEK, M. - FICOVÁ, S. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Bratislava: C.H. Beck, 2016 (ďalej aj „Veľký komentár, s. 941“)]

20. Z rozhodnutia odvolacieho súdu vyplýva, že odvolací súd pri svojom zmeňujúcom rozhodnutí o náhrade trov konania neuviedol žiadne ustanovenie zákona, z ktorého vyvodil svoj právny záver, že žiadna zo strán sporu nemá nárok na náhradu trov konania. Podľa vyššie uvedeného, takýto výrok rozhodnutia umožňuje súdu vysloviť len aplikácia ust. § 257 CSP a pokiaľ by odvolací súd pri svojom právnom závere z neho vychádzal, svoje rozhodnutie odôvodnil nedostatočne. Uplatnenie tohto ustanovenia zákona má totiž obmedzený charakter, nakoľko plní sociálnu funkciu (viď vyššie) a jeho aplikácia nemá byť automatická. Súd musí preto dôkladne zohľadniť okolnosti prípadu, čo však v tomto prípade neučinil pri závere, že podiel na dohode a teda aj zastavení konania majú obe strany a náklady spojené s konaním si môžu zohľadniť pri dojednaní dohody. Pokiaľ odvolací súd svoj právny záver, že zastavenie konania zavinili obe sporové strany odôvodňoval s poukazom na ust. § 256 ods. 1 CSP, neriadil sa dikciou tohto ustanovenia § 256 ods. 1 CSP, ktorá prikazuje súdu priznať trovy konania strane, ktorá nezavinila zastavenie konania. Preto rozhodnutie odvolacieho súdu nespĺňa náležitosti riadneho odôvodnenia rozhodnutia (§ 393 ods. 2 CSP) a treba ho považovať za nepreskúmateľné.

21. Dovolanie žalobkyne je za takejto situácie dôvodné, pretože v ňom opodstatnene namietala, že

odvolací súd jej nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby ako strana uskutočňovala jej patriace procesné práva v miere porušujúcej právo na spravodlivý proces. Z dôvodu, že konanie bolo zaťažené vadou podľa § 420 písm. f) CSP, je potrebné rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

22. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

23. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.